

Jeugdverpleegkundige en aandachtfunctionaris Angelique Loeffen:

'Het succes van Nu Niet Zwanger is de laagdrempeligheid'

Het programma *Nu Niet Zwanger* ondersteunt mannen en vrouwen in kwetsbare omstandigheden in de vruchtbare leeftijd om een bewuste en geïnformeerde keuze te maken over hun kinderwens opdat ze niet overvallen worden door een onbedoelde zwangerschap. Wat begon als een lokaal programma, is inmiddels uitgegroeid tot een landelijke interventie die aangeboden wordt door 250 gemeenten, en zo zeker driekwart van de inwoners van Nederland bereikt. Bovendien werken aan het programma zo'n 1.450 aandachtfunctionarissen mee. Angelique Loeffen is zo'n aandachtfunctionaris. Loeffen is werkzaam bij GGD Hart van Brabant, team Cuijk. Als jeugdverpleegkundige, maar ook verpleegkundigen seksuele gezondheid kunnen aandachtfunctionaris zijn bij *Nu Niet Zwanger*.

Tekst:
Marieke
Rijsbergen

'Eigenlijk houdt het programma *Nu Niet Zwanger* niet meer in dan cliënten in kwetsbare omstandigheden ondersteunen bij het maken van een bewuste keuze over hun kinderwens in relatie tot hun huidige situatie. Maar de kracht zit hem in de aanpak', legt jeugdverpleegkundige Angelique Loeffen uit. 'In plaats van te vragen naar anticonceptie, draaien wij het om. We vragen vrouwen en mannen eerst naar hun (toekomstige) kinderwens. Of ze wel eens nadenken over kinderen, of hun gezin nu compleet is, wat er zou veranderen als ze nu (nog) een kindje krijgen. Dan komt een gesprek heel anders op gang. En natuurlijk is elk gesprek uniek; je biedt bij elke cliënt maatwerk. Wat *Nu Niet Zwanger* vooral wil is ervoor zorgen dat een zwangerschap een bewuste keuze is geweest.' Loeffen is als jeugdverpleegkundige aandachtfunctionaris van *Nu Niet Zwanger*. Ook verpleegkundigen seksuele gezondheid kunnen deze functie uitoefenen in hun organisatie. Loeffen is dat voor haar GGD Hart van Brabant, team Cuijk. Zij is getraind in de methodiek van *Nu Niet Zwan-*

ger en heeft eens in de drie maanden interview met hulpverleners uit eigen en andere disciplines om elkaar scherp te houden. Binnen haar organisatie houdt Loeffen *Nu Niet Zwanger* op de agenda, en gaat daar waar mogelijk het gesprek aan over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie met haar collega's. 'Bij teamvergaderingen breng ik onder andere nieuwtjes in, en

'De kracht zit hem in de aanpak'

met nieuwe collega's ga ik het gesprek aan over *Nu Niet Zwanger* en hoe de aanpak er precies uitziet.' De aandachtfunctionarissen worden getraind door Inhoudelijk Coördinatoren. Die regelen ook de regionale interviews. Daar zijn er inmiddels meer dan 45 van in Nederland. Voor verpleegkundigen, maar ook hulpverleners uit het sociale domein die met cliënten in kwetsbare omstandigheden werken, is het

Angelique Loeffen (27) deed de hbo-v op Hogeschool Zeeland. In 2017 is ze afgestudeerd en haar eerste baan was bij de afdeling Heelkunde in het CWZ in Nijmegen voor 1,5 jaar. Daarna maakte ze de overstap naar afdeling Chirurgie in het Maasziekenhuis waar ze drie jaar werkte. In februari 2023 vond ze een functie bij de GGD in Cuijk als jeugdverpleegkundige 0-12 jaar. Ze werkt op het consultatiebureau en is aandachtsfunctionaris *Nu Niet Zwanger* binnen de gemeente Land van Cuijk. Ze volgt op dit moment de post-hbo opleiding Verpleegkundige Maatschappij & gezondheid waar ze hopelijk in oktober van afstudeert.

belangrijk te weten dat deze cliënten vaak niet bezig zijn met het nemen van regie over hun kindwens. Ten eerste is dat minder simpel dan vaak gedacht wordt. Daarnaast spelen er vrijwel altijd meerdere problemen tegelijk. Cliënten kunnen te maken hebben met psychiatrische problematiek, een verstandelijke beperking of een verslaving. Soms zijn ze dakloos, hebben schulden, zijn als vluchteling net in Nederland of zijn ongedocumenteerd. Ze leven met de waan van de dag. Een onbedoelde zwangerschap ligt bij deze cliënten dus flink op de loer.

Geen oordeel

In dat gat springen verpleegkundigen en de andere hulpverleners rondom deze cliënten. Loeffen: 'Je oordeelt niet, je luistert en je stelt vragen die duidelijkheid geven over hun eigen situatie. Zo was ik onlangs bij een alleenstaande moeder op huisbezoek. Ze was tijdens haar zwangerschap ontslagen. Toen ze me haar verhaal vertelde, kwam ze er zelf achter dat het niet slim zou zijn om snel weer zwanger te raken.

Ze moest eerst een nieuwe baan vinden zodat ze haar kindje zelf kon onderhouden. Niet lang daarna zijn we het gesprek aangegaan over anticonceptie.'

Tijdens de gesprekken moet het duidelijk zijn dat de kindwens van iemand serieus wordt genomen. Het gaat erom hoe zij daar zelf over denken in relatie tot hun huidige situatie. 'Dat doe je door open vragen te stellen en door motiverende gespreksvoering', legt Loeffen uit. 'En vooral ook door goed om je heen te kijken. Wie heb je voor je, hoe zien de persoonlijke leefomstandigheden eruit, is er een partner in beeld, zijn er al kinderen? Dit neem je allemaal mee in het gesprek. Maar je start natuurlijk heel open met vragen als: denk je wel eens na over kinderen, zou je (nog) een kindje willen, hoe is het om vader of moeder te zijn? Daarmee open je op een laagdrempelige manier het gesprek.' De gespreksvolgorde bij *Nu Niet Zwanger* is altijd eerst de kindwens te bespreken, daarna seksualiteit en als laatste anticonceptie.

Contact met ketenpartners

Vanwege de complexe problematiek zijn cliënten vaak al in beeld bij diverse organisaties. Denk daarbij aan verslavingszorg, GGZ, zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, vrouwenhulpverlening, reclassering, wijkteams, MEE, dak- en thuislozenzorg, Raad voor de Kinderbescherming, jeugdzorg, welzijnszorg, maatschappelijk werk, Veilig Thuis, huisartsen, verloskundigen en/of gynaecologen. De com-

plexe problematiek en omstandigheden vereisen samenwerking tussen verschillende professionals. Vandaar dat Loeffen regelmatig in contact staat met dit soort organisaties. Want het gaat veel

schakeld omdat een kind geen computer had voor school. Dat financiert deze stichting dan. Dat neemt stress weg bij de ouders en dat komt het betreffende kind en het kindje dat eventueel nog op komst is, ten goede.'

'Cliënten in kwetsbare omstandigheden leven met de waan van de dag. Een onbedoelde zwangerschap ligt dan flink op de loer'

verder dan alleen maar praten met de cliënt. Het stuk ondersteuning en coördinatie speelt ook een grote rol. 'Vaak hebben mensen met veel problemen, moeite om dingen voor zichzelf te regelen. Neem anticonceptie. Daarbij kunnen wij hen ondersteunen. Desgewenst regelen wij een afspraak bij de huisarts, of gaan we met ze mee.' (Zie het kader over de Eritrese moeder). Maar ook als ze ziet dat er veel financiële schulden zijn, zoekt Loeffen hulp bij een van de ketenpartners. 'Zelf heb ik als jeugdverpleegkundige wel eens Stichting Leergeld inge-

Seksualiteit en intimiteit

De aandachtfunctionaris merkt op dat haar collega's niet altijd even makkelijk over seksualiteit praten. 'Terwijl seksualiteit bij het leven hoort. Seksualiteit hoeft niet al te lang aan de orde te komen binnen *Nu Niet Zwanger*, maar het onderwerp moet wel besproken worden. Je wilt immers weten of iemand seksueel actief is en eventueel risico loopt om overvallen te worden door een onbedoelde zwangerschap. De collega's beginnen dan vaak meteen over anticonceptie, om de rest (kinderwens en seksualiteit) maar niet te hoeven bespreken. En dat is nu niet de bedoeling.' Dus geeft Loeffen haar collega's onder andere handvatten hoe ze het gesprek kunnen starten. Neem bijvoorbeeld praatplaten. '*Nu Niet Zwanger* Rotterdam heeft in samenwerking met het landelijk team NNZ en Rutgers diverse praatplaten ontwikkeld die deze gesprekken voor zowel de cliënt als de verpleegkundige verge-

Moeder uit Eritrea krijgt hormoonstaafje implanon

Angelique Loeffen: 'Op het eerste huisbezoek bespraken we hoe het moederschap van een moeder uit Eritrea haar beviel. Ze had net een kindje gekregen dat toen anderhalve week oud was. Ik merkte dat zij nog veel bezig was met de politiek in Eritrea en met haar familieleden die daar nog wonen. Het gezin had weinig geld, zat zelf nog vol trauma en het was nog niet duidelijk of ze hier konden blijven. Veel onzekerheden dus. Ik liet haar daarover praten. Niet veel later vroeg ik haar of ze nog een kindje wilde. Door over haar leven te praten en over haar situatie, werd het haar duidelijk dat er op dit moment geen plaats was voor nog een kindje in haar leven. Ik stuurde niet en gaf geen oordeel, ik stelde het onderwerp kinderwens aan de orde en liet haar praten over haar eigen situatie. De conclusie: 'geen kindje', heeft ze zelf getrokken. Na vijf weken kwam ik weer op bezoek en bespraken we anticonceptie. Wat ze nu gebruikte en wat ze graag zou willen. Ze wist niet precies wat voor een soorten anticonceptie er allemaal waren. Dat heb ik haar toen uitgelegd. Bij het derde gesprek vertelde

ze me dat ze graag het hormoonstaafje implanon wilde, maar dat ze daar geen geld voor had. Anticonceptie zit niet in het basispakket. Toen heb ik contact gezocht met de inhoudelijk coördinator van *Nu Niet Zwanger* in onze regio. Zij regelde dat de implanon voor deze vrouw betaald werd. Toen dat duidelijk was, heb ik uitgezocht wie deze kon plaatsen. Ik vond een vrouwelijke huisarts en ben meegegaan naar het eerste consult. Op de dag van plaatsing bij de huisarts zijn we naar de apotheek gereden om de implanon op te halen en daarna ben ik meegegaan naar de huisarts die de implanon plaatste. Al deze stappen had deze vrouw niet zelf kunnen zetten. Te complex. In dit soort situaties speel je dan een ondersteunende rol. Omdat ik het gesprek over de kinderwens rustig aanpakte, ik haar liet praten over haar eigen situatie en pas bij het tweede gesprek over anticonceptie begon, heeft deze vrouwen weloverwogen keuze kunnen maken. Nu monitor ik haar nog op afstand. Ofwel: ik houd altijd een lijntje met een cliënt.'

makkelijken. De eerste vraag zou kunnen zijn: Ga je weleens uit? Ontmoet je leuke mannen of vrouwen? Als je een partner hebt, hebben jullie het dan over kinderen? Zo werk je langzaam toe naar de vraag hoe zij zich beschermen.'

Als uiteindelijk blijkt dat er geen actuele kinderwens is en er geen geld is voor anticonceptie, dan kan de aandachtsfunctionaris contact opnemen met een Inhoudelijk Coördinator van *Nu Niet Zwanger*. Zij kunnen soms regelen dat de kosten voor anticonceptie vergoed worden. Anticonceptie valt in Nederland niet onder de basisverzekering als je ouder bent dan 18 jaar. Soms moet je het gesprek wel anders insteken omdat er bij cliënten een taboe op kan liggen. Neem ouders van niet-Westerse afkomst. 'Dan bouw je het langzaam op en sta je extra lang stil bij de kinderwens en het ouderschap. Het is belangrijk maatwerk te leveren en oog te hebben voor de context en achtergrond van de ander. Ga vooral niet te snel en neem de tijd.'

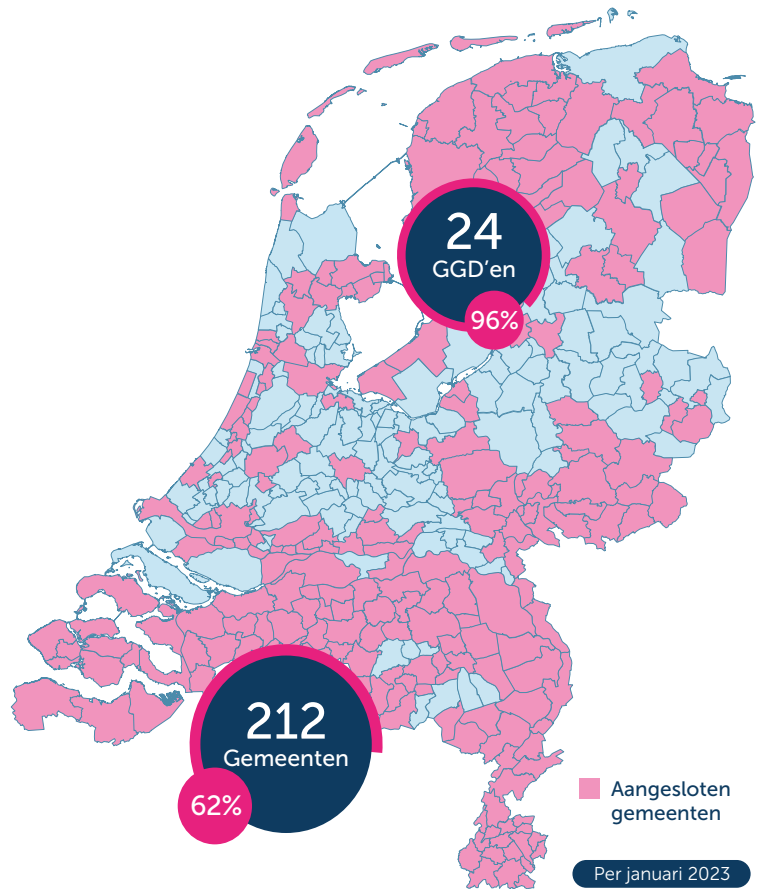
Misvattingen over anticonceptie

Wat Loeffen ook opvalt is dat er nog heel wat misvattingen zijn en mythes rondgaan over anticonceptie. 'Ondanks de pil wordt je toch vaak zwanger, van een spiraaltje kun je onvruchtbaar worden, ik doe het alleen in de week dat ik ongesteld ben, anticonceptie hoef je alleen te gebruiken op het moment dat je seks hebt, zolang ik borstvoeding geef, kan ik niet zwanger worden en ga zo maar door. Door in alle rust dit te bespreken, neem je heel wat onzekerheden bij de cliënten weg.'

Loeffen heeft diverse malen te horen gekregen dat haar cliënten niet wisten dat zij ook met haar konden praten over hun kinderwens, seksualiteit, anticonceptie en dat soort zaken. Ze vonden het prettig dat de jeugdverpleegkundige praktische informatie gaf en zaken als anticonceptie voor ze regelden. 'Daarmee gaven ze aan dat ze dit heel fijn vonden. Dit soort reacties geeft mijn werk een extra beetje glans. Kwetsbare gezinnen helpen hun leven weer wat makkelijker en aangenamer te maken op het gebied van een kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. Waardoor je onbedoelde zwangerschappen voorkomt. Want het draait er natuurlijk allemaal om dat kinderen die ter wereld komen, gewenst zijn en in een veilige omgeving opgroeien.' 🌱

Zie voor meer informatie: www.nunietzwanger.nl

Beschikbaarheid van Nu Niet Zwanger

Zij werken aan Nu Niet Zwanger in Nederland:

